

БЮЛЕТИН

НАЦИОНАЛНА ФЕДЕРАЦИЯ
НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ НА ИНВАЛИДИ

NATIONAL FEDERATION OF
EMPLOYERS OF DISABLED PEOPLE

София 1000, бул. "Дондуков" № 11; тел.: 02 986 53 09; тел./факс: 02 986 53 00;
e-mail: nfri@abv.bg; <http://www.nfri.bg/>

Година XVII, брой 12 м.декември 2024 г.

В ТОВА ИЗДАНИЕ

1. Новини – стр.1 – стр.7
2. Проекти и програми – стр.7 – стр.11

НОВИНИ

Седмица на Европейския парламент за правата на хората с увреждания във връзка с 3 декември – Световния ден на хората с увреждания

След провеждането на първото издание през 2023 г. втората Седмица на Европейския парламент за правата на хората с увреждания се проведе в Брюксел от 2 до 6 декември 2024 г. Мащабното събитие се организира във връзка с 3 декември – Световния ден на хората с увреждания.

11 комисии на ЕП организираха събития по теми свързани с предизвикателствата, пред които са изправени хората с увреждания в ежедневието си и обсъдиха решенията, които ЕП може да предложи като бъдещи политики.

След допълненията в Европейската стратегия за хората с увреждания за периода 2025-2030 г. и следващия доклад на Комитета на ООН за правата на хората с увреждания за Европейския съюз, Комисиите на ЕП във всички области на политиката, както и водещите членове на Европейския парламент обсъдиха и проведоха събития относно съществуващи и бъдещи политики, които трябва да бъдат насочени към предоставянето на възможност на хората с увреждания да живеят на равни начала и да реализират пълния си потенциал.

В рамките на седмицата на правата на хората с увреждания бяха разгледани – актуалното състояние на Европейската стратегия за хората с увреждания; деинституционализацията и независимия живот на хората с увреждания; изкуствения интелект и хората с увреждания: борба с дискриминацията на алгоритъма и премахване на бариерите; насърчаване на заетостта на хората с увреждания; национални данъчни мерки в подкрепа на хората с увреждания в ЕС; цифровизиране на обществени и основни услуги; съществуващи бариери в областта на транспорта и други, както и провеждане на Европейския ден на хората с увреждания.

По повод трети декември, Световния ден на хората с увреждания, граждански организации представиха на пресконференция в БТА една от основните бариери за социалното включване – оценката на медицинската експертиза

Начинът на работа на ТЕЛК затруднява живота на хората с увреждане и е бариера за тяхното включване в обществото. Комисиите работят с различни критерии и за едни и същи увреждания дават различен процент намалена работоспособност. Необходимо е унифициране на критериите в цялата страна. Друг аспект на проблема е, че лекарите в ТЕЛК нямат достъп до досиетата на хората в Националната информационна система и по този начин не са обективни при

оценката за тяхното здравно състояние. Трети проблем е, че в не малко от комисиите липсват специалисти по различни заболявания. Ето защо е необходимо според случая да се разпределят документите за оценка от комисия в която има съответния специалист, който коректно да оцени състоянието на лицето. Защото сега при липса на специалист за съпътстващо заболяване се дават 0%, което ощетява човека с увреждане. Наложително е и служебно да се преосвидетелстват старите експертни решения на ТЕЛК с пожизнен срок, в които съществуват текстове при оценката на условията на труд: „без право на всякакъв вид труд“. Това е изключително дискриминационен текст, който сам по себе си създава един дискриминационен административен акт, на база на който работодателите и да имат желание, не биха назначили на работа търсеция заетост.

Работата по документи на ТЕЛК създава проблеми и често води до дискриминационни решения, посочи Светослав Чернев от Национална организация „Малки български хора“.

Георги Колев, председател на Съюза на инвалидите в България обърна внимание, че масово хората с увреждания са лишени от права – получаване на инвалидна пенсия, социална помощ или личен асистент, поради изтекъл срок на експертното решение. „Законът не се спазва. РЗИ са задължени да съобщят 4 месеца преди изтичането на срока, когато лицето е за преосвидетелстване пред ТЕЛК. И ако забавянето на новото решение не е по вина на човека с увреждане, правата да бъдат запазени“, каза Георги Колев.

Освен при оценката на здравното състояние, хората с увреждания срещат сериозни пречки и в приобщаващото образование, в получаването на медицински изделия, в трудовата заетост, в социалните услуги, които липсват или не са достатъчно.

Величка Драганова от Националната асоциация на сляпо-глухите в България обърна внимание, че не се изпълняват разпоредбите на Закона за българския жестов език от 2021 г. „Според него глухите имат право на жестов превод във всички институции, в образователната система и на работното място. Освен с решение от ТЕЛК, глухотата може да се доказва и с други документи, които да дават достъп до тази услуга. Но и това не се спазва.“

На проблемите с приобщаващото образование обърна внимание Антоанета Пенева – председател на Българска асоциация за невромускулни заболявания. Малко училища са адаптирани и достъпни за деца на инвалидни колички. Когато в училището има кабинетна система и учениците се местят за всеки час на различни етажи, без да има асансьор, децата на практика не могат да учат. Мария Кръстева от Асоциацията на родители на деца с увреден слух допълни, че липсват специалисти в ресурсните центрове за работа с деца с намален слух. В София има само трима специалисти по слухово-речева рехабилитация, а в страната те липсват. Кръстева обърна внимание и на символичната сума, с която НЗОК заплаща слуховите апарати – 170 лева, при положение че цените им вече надвишават 7000 лева.

Елка Тодорова като представител на Национално сдружение на работодателите на хората с увреждания посочи, Стратегията за хора с увреждания не е актуализирана с мерки в съответствие с приетия Европейски акт за достъпност. Необходими са и нови мерки, които да залегнат в нея във връзка с приетите от ЕС Европейска карта на хората с увреждания и с Европейската карта за паркиране, тъй като към момента липсва ангажимента на правителството до края на жизнения цикъл на стратегията – 2030 г. И това ще представлява пълно забавяне на ангажимента на ЕС към правата на хората с увреждания в следващите 5 години. Т.е. действията на ЕС в сферата на уврежданията, сигнализират за необходимостта и от нов набор от действия и мерки от България. И не на последно място е необходимо финансово обезпечаване на мерките по стратегията и като цяло политиките за хората с увреждания.

„Ето защо, ние призоваваме за твърд ангажимент и напредък за реализиране на правата на хората с увреждания на първо място при определяне на медицинската експертиза и актуализиране на Стратегията за хората с увреждания 2021-20230 с нови водещи инициативи и действия“, каза Тодорова. „Действията трябва да са в съответствие с приоритетите на европейското движение на хората с увреждания, насърчаване на законодателство относно достъпността и наличността на помощни технологии.“

Застъпничество за модела за заетост D-WISE в предстоящата Стратегия за правата на хората с увреждания

НФРИ като член на Network D-WISE – Европейска мрежа от социални предприятия за трудова интеграция (WISEs), насърчаващи сектора на социалната икономика за създаване на работни места и насърчаване на трудовото включване на хората с увреждания, се включи в съвместните действия на мрежата. Мрежата D-WISE изготви и връчи писмо с искания към еврокомисар Хаджа Лабиб, наблюдаващ изпълнението на Стратегията на ЕС за правата на хората с увреждания. Основната цел на писмото беше да накара Комисията да потвърди, че ще актуализира Европейската стратегия за правата на хората с увреждания 2021-2030 г. с нови водещи инициативи и действия, като Европейския парламент да признае стойността на всички форми на заетост за хората с увреждания, при условие че са приведени в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (UNCRPD). За тази цел Европейската комисия да:

- Продължи работата по прилагане на Стратегията за хората с увреждания.
- Продължи с мерките, започнати през предходния мандат, като Пакета за заетост за хора с увреждания. В това отношение Комисията трябва да продължи да подкрепя наемането на хора с увреждания на отворения пазар на труда, както и други така наречени „алтернативни“ модели, които гарантират качествена работа, справедливи условия на заетост и привеждане в съответствие с Конвенцията, като D-WISEs. Ние настояваме за стойността на модела, наречен D-WISE (предприятие за включване на хора с увреждания към работа - disability work inclusion Enterprise), вид заетост, основана на социалната икономика. Нашата мрежа D-WISE демонстрира успеха на този модел в по-голямата част от държавите-членки.
- Включи мерки за подкрепа на заетостта на хора с увреждания в „междусекторното“ европейско законодателство, което е от ключово значение, за да ни позволи да продължим да изпълняваме нашата социална функция, като регламентите за държавна помощ, директивите за обществените поръчки или бъдещите структурни фондове като Европейския социален фонд, изброяваме само някои.

Първият пленарен дебат относно актуализирането на тази стратегия се проведе на 19 декември 2024 г. в Европейския парламент. По време на дебата евродепутатите изтъкнаха различни опасения и предложения: Романа Томц (ЕНП, Словения) подчерта значението на избягването на конфликти между стратегията на ЕС и добре установените национални системи, цитирайки 70-годишната рамка на Словения, където система от

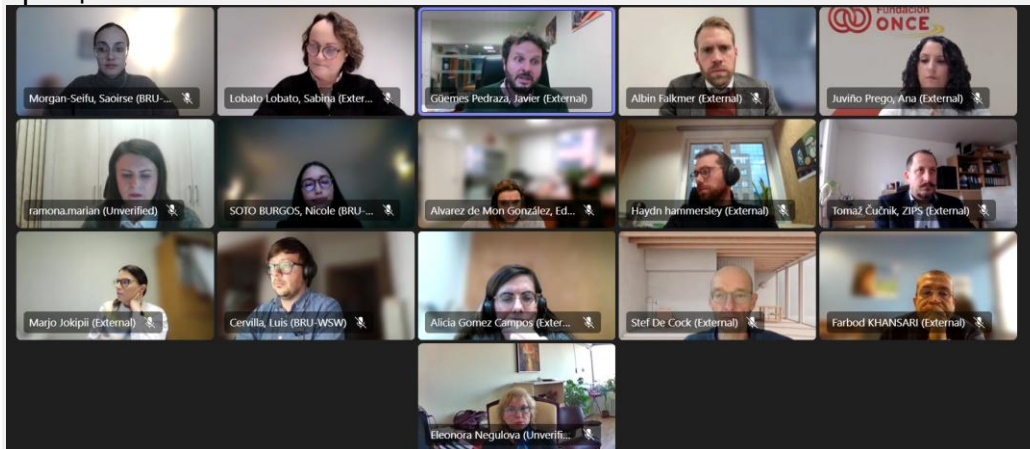
предприятия наемат най-малко 40% от хората с увреждания, заедно с професионална подкрепа, като пример за успешен модел, който не трябва да бъде застрашен. Estelle Ceulemans (S&D, Белгия) призова за по-големи ангажименти, бюджети и измерими цели за многообразие за справяне с дискриминацията на работното място. Идоя Мендия (S&D, Испания) предложи да се създаде агенция на ЕС за хората с увреждания, докато Марк Ангел (S&D, Люксембург) подчерта неизползвания талант на хората с увреждания и призова инвестициите в приспособяване на работното място и социалната икономика.

В отговор Комисар Лабиб потвърди актуализацията на Стратегията и призна предизвикателствата, особено по отношение на заетостта. Тя се ангажира да подобри Пакета за заетост на хората с увреждания, за да помогне на държавите-членки да постигнат националните цели за заетост чрез споделено обучение. Относно защитената заетост тя разкри, че Комисията финализира проучване на алтернативни модели на заетост, включително защитени работилници, като констатациите ще бъдат споделени скоро. Тя обеща да представи доклад за напредъка по стратегията и да въведе нови действия и водещи инициативи през първата си година, за

Това официално потвърждение беше благодарение на всички съвместни усилия в мрежата D-WISE.

НФРИ участва в годишната среща на членовете на Мрежата D-WISE

На 9 декември 2024 г. мрежата D-WISE беше виртуален домакин на втората си среща на членовете за годината.

Членовете обсъдиха бъдещите дейности и анализираха предстоящите регулаторни промени, включително преглед на новите европейски комисари и техните инициативи, свързани с мрежата през следващия мандат.

Мрежата D-WISE е международно партньорство, насърчавано от Fundaci6n ONCE с цел да проучи и повиши осведомеността относно ролята на сектора на социалната икономика (т.нар. социални предприятия за включване в работата, WISE) за създаване на заетост и улесняване на трудовото включване на хора с увреждания в Европа. Националните партньорски организации включват Fundaci6n ONCE (Испания), APF France Handicap (Франция), Cedris (Холандия), Groep Maatwerk (Белгия), Samhall (Швеция), ZIPS (Словения), OSVIT (Хърватска), NFRI (България), Фондация COTEK (Финландия), ADVRomania (Румъния) и Diaplous (Гърция). Мрежовите партньори на ЕС включват Европейската платформа за рехабилитация (EPR) и Европейската асоциация на доставчиците на услуги за хора с увреждания (EASPD).

Организациите наблюдатели са Workability International, Международната организация на труда (ILO), Европейският форум за хората с увреждания (EDF) и Европейският съюз за подкрепена заетост (EUSE).

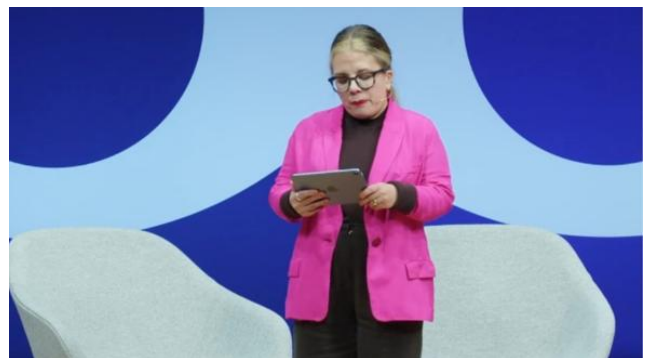
EUROPEAN REGIONAL DISABILITY SUMMIT 2024

6 DECEMBER 2024 in Berlin and online

Европейска регионална среща на върха за хората с увреждания

На 6 декември 2024 г. в Берлин и онлайн се проведе Европейска регионална среща на върха за хората с увреждания. Global Disability Summit 2025 направи препоръка за организирането на регионални срещи в целия свят, които да насърчат международното сътрудничество и да се съсредоточат върху специфичните за региона диалози, които впоследствие да доведат до установяване на ангажименти. В тази връзка Федералното министерство на труда и социалните въпроси в Германия, Европейският форум на хората с увреждания и Германският съвет на хората с увреждания организирана Европейска регионална среща на върха за хората с увреждания. Срещата можеше да се проследи и онлайн.

Целта на срещата на върха е да се повиши осведомеността за важноста на приобщащото международно сътрудничество и хуманитарните действия и да се обсъди прилагането на мониторинга на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания с партньори от цяла Европа и Централна Азия, заедно с организациите на хората с увреждания, за постигане на цялостен напредък по отношение на правата на хората с увреждания.

Изложение в Интер Експо Център в рамките на дванадесетото издание на Европейския форум на субектите на социалната и солидарната икономика

На 4 и 5 декември 2024 г. в Интер Експо Център – София се проведе финалното събитие на дванадесетото издание на Европейския форум на субектите на социалната и солидарната икономика. Форумът се проведе под формата на изложение на стоки на предприятия и кооперации на хора с увреждания и други социални предприятия с цел партньорства и разпространение на добри практики. Събитието беше открито от заместник министъра на труда и социалната политика Наталия Ефремова, председателя на НС на ТПК доц.Владимир Лазарова и председателя на НФРИ Е.Тодорова.

При откриването на форума Е.Тодорова постави акцент върху необходимостта от навременна подкрепа на предприятията и кооперациите на хората с увреждания в процеса на тяхната дигитална трансформация за да бъдат конкурентноспособни - финансова подкрепа за повече инвестиции в технологиите, дигитализация на работните процеси, персонализирани обучения и иновативни решения в новите реалности с цел

интегриране на най-новите практики, в съответствие с националните и европейски нормативни изисквания, инвестиции в развитието на умения и обучение на служителите в тези предприятия, за да разполагат те с необходимите умения в новата среда.

По-късно след откриването на форума Е.Тодорова взе участие в организираната от НС на ТПК конференция „105 години НС на ТПК – стълб на социалната икономика“.

Участие в изложението взеха членовете на НФРИ „Авис“ ЕООД, Бузовград, „Лозана“ ЕАД, София, „Велдия Дизайн“ ЕООД, София, „ГИП – София“ ЕООД, „Нике“ ООД, Годеч, „Тотал Ел Си“ ЕООД, София, „Мир-И“ ЕООД, Етрополе, ЕТ „Савина – Събина Данева“, Ямбол.

Сертификат от МТСП за принос в развитието на социалната икономика получиха „Лозана“ ЕАД, София, „ГИП – София“ ЕООД и „Мир-И“ ЕООД, Етрополе.

Участие на НФРИ в представяне на нови дейности в "Лозана" ЕАД

На 3-ти декември - Международния ден на хората с увреждания, в специализираното общинско предприятие "Лозана", гр. София, бе разкрито ново производствено звено - перално помещение с нови уреди и техника за пране, сушене и гладене.

Официални гости на откриването бяха Светлана Ангелова - директор на Дирекция "Интеграция на хората с увреждания, проекти и програми" към Столична община, Свилен Пенков - директор на Дирекция "Административно, правно, финансово и информационно обслужване" в Агенция за хората с увреждания, Йонна Колдова - директор на Дирекция "Пълноправно включване на хората с увреждания" в АХУ, Елка Тодорова - председател

на Национална федерация на работодателите на инвалиди и Георги Колев - председател на Съюза на инвалидите в България. Приветствено слово произнесе директорът на "Лозана" ЕАД – инж. Юли Андреев, който заяви, че новото производствено звено ще допринесе за трудовата реализация на 7 лица с увреждания. Поздравления за инициативата към ръководството на "Лозана" ЕАД поднесоха официалните гости, като се подчерта, че средствата за реализация на проекта са осигурени от Агенция за хората с увреждания.

МТСП връчи годишните национални награди за социални иновации

„Трудовата заетост е най-ефективният инструмент за пълноценното включване на хората със специфични потребности в обществото и допринася за повишаване на качеството на техния живот“, каза министърът на труда и социалната политика Ивайло Иванов при връчването на Годишните национални награди за социални иновации в подкрепа на социалната икономика. Церемонията се организира от Министерството на труда и социалната политика (МТСП) за десета поредна година. Призове за социални

иновации връчиха и заместник-министрите Лазар Лазаров, Наталия Ефремова и Румяна Петкова.

В категорията „Социални иновации, свързани със заетост“ Ивайло Иванов награди Социално предприятие „Дари Ми Мечта“ към Сдружение за подкрепа на лица с умствени затруднения, „ЕКО Център за защитена заетост“ към социално предприятие „Семеен център с Мария“ ЕООД и Сдружение „Направено с любов 21“. Той подчерта, че през последните години МТСП е изработило стабилна нормативна рамка в подкрепа на социалните предприятия. „Създадохме сертификат на марка „Продукт на социално предприятие“ и Регистър на социалните предприятия. В него вече са вписани 120 социални предприятия, които осигуряват работни места и подкрепят уязвимите групи“, заяви министърът.

Заместник-министър Лазар Лазаров връчи наградите в категорията „Социални иновации, свързани със социално включване“ на Сдружение „Европейско бъдеще за хората на България“, „Бранд хотели“ ЕООД, Сдружение с нестопанска цел „УСМИВКА“ и Сдружение „Млади изследователи за младежко развитие“. „След десет години виждаме, че нашият пример е заразителен, защото вече много институции имат награди за социална икономика. В тази категория има най-много номинирани. Тя е символ на усилията ни да изградим общество, в което всеки има място и шанс за развитие“, отбеляза Лазар Лазаров.

Заместник-министър Наталия Ефремова награди победителите в категория „Социални иновации, свързани с предоставяне на социални продукти и услуги“. Призовете получиха Сдружение Женско благотворително дружество „Майчина грижа“ – Габрово, Център за ранно детско развитие „Пътечка“ към Национална асоциация на работещите с хора с увреждания, „Инде 9“ ЕООД и Община Чавдар. „Наградата за социална иновация показва, че чрез креативност и целеустременост можем да създаваме нови и устойчиви възможности за уязвимите групи и да създаваме по-справедливо и солидарно общество. Всяка добра практика, кандидатстваща за финансиране по Програмата „Развитие на човешките ресурси“, ни вдъхновява да я разпространяваме в цялата страна чрез откриване на нови процедури“, заяви Наталия Ефремова.

„Социалните иновации са двигател за положителна промяна“, отбеляза заместник-министър Румяна Петкова. Тя връчи специалната награда за иновативната идея за стартър BrighThrive за мобилно приложение, използващо изкуствен интелект за създаване на персонализирани учебни планове, адаптирани към нуждите на всяко дете със специални образователни потребности.

Заседание на членовете на журито за Годишната национална награда за социални иновации (в подкрепа на социалната икономика)

На 09.12.2024 г. по инициатива на отдел „Социална икономика и социална отговорност“ в МТСП, се проведе онлайн заседание на журито за Годишната национална награда за социални иновации (в подкрепа на социалната икономика) към Министерството на труда и социалната политика, в което председателят на НФРИ е член.

Бяха обсъдени обобщените оценки, разделени по категории. След станалите разисквания и предложения беше финализирано крайното класиране на постъпилите предложения.

Участие в обучение Социално отговорно възлагане на обществени поръчки

На 2 декември се проведе обучение за социално отговорно възлагане на обществени поръчки в България под егидата на Европейската комисия с участието на представители на Агенцията за обществени поръчки и МТСП. Бяха обсъдени социалните ползи за обществото при използване на СООП, съществуващите примери в България и ЕС.

Всички участници посочиха необходимостта от последващи инициативи за популяризиране и развиване на темата. Участие в обучението от страна на НФРИ взе Камелия Иванова.

Обучението бе организирано със съдействието на БЦНП в рамките на проект "Дейности за обучение и повишаване на осведомеността в областта на социално отговорните обществени поръчки" (EISMEA/2022/OP/0014).

